

Fördjupad barnkonsekvensanalys

Ärendenamn/Ärendenummer:	Detaljplan för del av Ekebyhov 1:1 och del av Ekebyhov 1:394 /2016.15.214
Handläggare:	Annika Ratzinger
Ansvarig chef:	Tommie Eriksson
Verksamhet:	Planeringsenheten
Barn/grupp av barn som berörs av detta beslut	Elever som kommer att gå i skolan, barn som vistas/kommer att vistas i området, barn som genom föreningsverksamhet kommer att nyttja idrottshallen
Datum:	2021-10-07

Inledning

En barnkonsekvensanalys är en prövning av barnets bästa. För att säkerställa att barns bästa tillgodoses samt att barns rättigheter beaktas, ska en barnkonsekvensanalys (BKA) göras i samtliga ärenden som får påtagliga direkta eller indirekta konsekvenser för såväl enskilda barn som grupper av barn. I denna BKA analyseras hur barn påverkas av detaljplanen för ny skola Bryggavägen (del av Ekebyhov 1:1 och 1:394).

Till följd av befolkningsökningen i kommunen behövs ytterligare skolplatser i Ekerö tätort. Planeringsenheten har därför fått i uppdrag att genom detaljplan pröva om den aktuella platsen är lämplig för skolverksamhet. Detaljplanen innebär en skola med idrottshall för upp till 900 elever.

Då Ekebyhovsskolans lokaler är i dåligt skick och måste ersättas av nya, har Barn- och utbildningsnämnden beslutat att flytta Ekebyhovsskolan till nya lokaler i planområdet. Eftersom beslutet att flytta Ekebyhovsskolan inte har en direkt påverkan på uppdraget om detaljplan för en ny skola, har konsekvenserna av flytten inte analyserats i denna barnkonsekvensanalys. Den påverkan och de konsekvenser som bedöms och beskrivs nedan är endast till följd av själva detaljplanen. Men eftersom beslutet om att flytta Ekebyhovsskolan till planområdet tagits, har i planarbetet antagandet gjorts att även särskolan som idag finns på Ekebyhovsskolan ska inrymmas i den planerade skolan. Därav görs samma antagande i denna BKA.

Förutsättningar

Planområdet utgörs idag av jordbruksmark och en skogsdunge (gammalt arboretum). Dungen omges av jordbruksmark, industriområde och en privat bostadsfastighet och upplevs därför inte särskilt tillgänglig för allmänheten. Dessa

Del av planområdet i sydöst; arboretum till höger och Björkuddsvägen till vänster i bild.

förutsättningar gör att området inte används för lek i någon större utsträckning. Planområdet omfattar i nordväst även ett mindre område i kanten av Ekebyhovsskogen. Området ligger intill Bryggavägen och har inte lika höga rekreativvärden som övriga delar av skogen, men eventuellt kan området användas för lek av barn boende i närområdet. I denna del av Ekebyhovsskogen finns även en ridstig som används av Ekerö ridskola. På Jungfrusundsåsen och i Ekebyhovsdalen i planområdets närhet, finns skogs- och rekreativområden med motionsspår, skidbacke, ridskola, Ekebyhovs slottspark samt idrottshall och tennisbanor.

Skogsdungen med Arboretum.

planområdets norra del finns Bryggavägen som tidvis är högt trafikerad med trafik mot Jungfrusunds färjeläge och Gällstaö i söder och Ekerö centrum i norr. Tillåten hastighet är 50 km/h men den förhållandevis breda vägytan medför att många bilister kör betydligt fortare. De skarpa kurvorna som finns inom och intill planområdet medför dock en viss hastighetssänkning på sträckan förbi det planerade skolområdet. Björkuddsvägen som går i planområdets södra del används idag som skolväg av de barn som bor i Jungfrusund och på Gällstaö och som går i Ekebyhovsskolan. Ett förbud mot motorfordon finns på Björkuddsvägen i västlig riktning mot Ekebyhovsskolan kl. 07-09 på vardagar. Ett antal bilister väljer dock, trots detta, att använda Björkuddsvägen på denna sträcka, vilket medför försämrade trafiksäkerhet för barn som går och cyklar. En gång- och cykelväg förbinder Björkuddsvägen med Bryggavägen genom planområdet. Övergångsstället där GC-vägen möter Bryggavägen har brister ur trafiksäkerhetssynpunkt då det är placerat i en kurva. Vid korsningen Björkuddsvägen/Bryggavägen finns ett signalreglerat övergångsställe, vilket medför en betydligt högre trafiksäkerhet. Björkuddsvägen och GC-vägen mellan Björkuddsvägen och Bryggavägen saknar idag belysning och kan därför upplevas som otrygga av barn.

Närmaste busshållplats ligger idag längs Bryggavägen ca 150 m öster om planområdet. GC-väg finns endast längs Bryggavägens norra sida, vilket innebär att Bryggavägen måste korsas för att busshållplatsen ska nås.

T.v. Björkuddsvägen. T.h. Bryggavägen

Norr om planområdet finns en odlingsverksamhet där blomsterodling sker i växthus och öster om planområdet finns verksamheter i form av bland annat handel, däckverkstad, hotell och entreprenad. Planområdet utsätts för viss bullerpåverkan från omgivande industrier och växthus, varav buller främst bedöms kunna uppstå från odlingsverksamheten norr om planområdet. Enligt den bullerutredning som tagits fram inför granskningskedet bedöms odlingsverksamheten inte ge upphov till ekvivalenta ljudnivåer högre än 50 dBA vid det planerade skolområdet. Bullerutredningen visar också att trafikbullernivåerna intill Bryggavägen idag är 60-65 dBA ekvivalent ljudnivå och 75-80 dBA maximal ljudnivå.

Drygt 100 m från det planerade skolområdet ligger Ekerö ridskola. Ekerö kommuns miljönämnd har antagit riktlinjer för skyddsavstånd mellan stall och olika typer av verksamheter. Avståndet för skola, förskola, äldreomsorg och liknande verksamheter bör enligt riktlinjerna vara 200 meter till stall och 100-200 meter till hästhagar. Avståndet till stallbyggnader är ca 300 m och till hagar ca 100 m.

På ca 450 meters avstånd från skolområdet ligger Ekebyhavs reningsverk. Möjlig påverkan som reningsverket kan ha på människors hälsa och välbefinnande är främst luktstörning samt risk för smittspridning. Enligt Boverket har dock mängden bakterier som sprids via luften på ett avstånd av 200 meter från reningsverk, visat sig vara obetydligt större än vid normala förhållanden. Intill reningsverket, ca 400 m respektive 250 m från det planerade skolområdet, finns även en närvärmeanläggning och Såifa tankstation. En riskutredning har genomförts i syfte att bedöma olycksrisker kopplade till verksamheterna och transporter till och från dessa. Störst risk bedöms utgöras av transporter till tankstationen öster om planområdet. Resultatet av utredningen visar att individrisknivån är acceptabel. Se vidare under rubrik *Bästa uppnåeliga hälsa, artikel 23 och 24.*

En översiktlig miljöteknisk markundersökning har genomförts, vilken visar att det på delar av jordbruksmarken inom planområdet förekommer markföroreningar i form av DDT och bly i halter något över riktvärden för känslig markanvändning, men under de platsspecifika riktvärden som tagits fram utifrån platsens förutsättningar. I en provtagningspunkt överskrids dock även det platsspecifika riktvärdet för bly. En riskbedömning har gjorts utifrån föroreningsituationen med slutsatserna att hälsoriskerna kopplat till detta är små eller försumbara och att krav på särskilda åtgärder därav inte är motiverat. Se vidare under rubrik *Bästa uppnåeliga hälsa, artikel 23 och 24.*

Vad får beslutet för påverkan på barn?

Detaljplanens genomförande innebär att en skola samt idrottshall tillkommer intill Bryggavägen. De ytor som tas i anspråk för skolverksamhet utgörs till största del av ytor som idag inte används av barn. I planområdets västra del kommer dock en mindre del av skogen tas i anspråk för idrottshall och befintlig ridstig kan komma att behöva flyttas något. I övrigt innebär detaljplanen att barns tillgång till området förbättras och att nya lek- och vistelseytor tillkommer.

Möjligheten för barn att röra sig till och från samt inom området förbättras i och med att området utformas som skolgård, en mer trafiksäker övergång på Bryggavägen tillkommer, Björkuddsvägen stängs för biltrafik, samt att busshållplatsen placeras i anslutning till skolans entré. Dessutom medför förbättrad belysning inom planområdet ökad trygghet vilket också troligen påverkar barns rörlighet i området. Möjligheten att påverka utformningen av trygga och säkra skolvägar begränsas dock i och med detaljplaneområdets avgränsning. Delar av barnens skolväg kommer att ligga utanför planområdet och om dessa delar upplevs otrygga eller osäkra finns en risk att barnens rörlighet ändå kommer att begränsas.

Byggnadernas placering intill Bryggavägen innebär att en sammanhängande utemiljö möjliggörs och att skolgården skyddas från såväl trafikbuller som från trafiken i sig. Friytan som möjliggörs i detaljplanen är 30 kvm/barn. Skolgården föreslås utformas med en stor variation av ytor och platser för olika typer av lekar samt för vila. Utformning bör även ske så att skolmiljön upplevs trygg, överblickbar och orienterbar av alla barn. Utformning av gården kan dock till stor del inte regleras i detaljplan, utan måste säkerställas i efterföljande bygglov och genomförande. De delar av skolgården som utgörs av skogsmark ska i så stor utsträckning som möjligt bevaras och skyddas från åtgärder som minskar markens

naturliga vegetation och topografi. Befintliga träd ska bevaras. Dessa erbjuder naturlig skugga, men kan även utgöra klätterträd.

Alternativa utformningar av detaljplanen där skolbyggnad och idrottshall exempelvis placeras längre söderut i planområdet, skulle innebära att delar av skolgården förläggs mot Bryggavägen eller skärs av från den övriga skolgården. Detta bedöms ur ett barnperspektiv som en sämre utformning, då detta leder till att skolgården blir mindre skyddad från trafik och buller. En mindre sammanhängande skolgård med minskad överblickbarhet för såväl elever som personal på skolan, riskerar även att medföra att "baksidor" skapas där barnen inte får eller vill vistas.

I tidigare utskickat samrådsförslag ingick inte Björkuddsvägen i planområdet. Istället föreslogs vägen stängas för biltrafik genom en LTF (lokal trafikföreskrift). I det fall biltrafik fortsatt skulle vara tillåten på Björkuddsvägen förbi planområdet, bedöms detta få betydande negativa konsekvenser för barns trygghet och säkerhet. Detaljplanens genomförande samt tillkommande friskola på Ekebyhovsskolans nuvarande tomt, kommer medföra en stor ökning av både gående och cyklande barn samt skjutsande föräldrar som väljer allén för att ta sig till och från skolan. Därav har detaljplanen ändrats så att Björkuddsvägen ingår och planläggs som PARK, vilket innebär att biltrafik inte tillåts i allén. Detta alternativ bedöms ur barnperspektiv vara en bättre planutformning då en trafiksäker miljö i anslutning till skolgården kan säkerställas i detaljplanen.

Rätt till likvärdiga villkor, jämlikhet och förbud mot diskriminering (art. 2)

Ur jämlikhetssynpunkt är utformningen av skolgården av stor betydelse. En hög grad av naturlighet och variation på skolgården är inte bara viktigt för barns utveckling, utan bidrar även till ökad jämlikhet och jämställdhet då de "oprogrammerade" ytorna inbjuder till många olika sorters lekar. Naturlig och utmanande terräng minskar dock tillgängligheten för barn med fysiska funktionshinder. För att alla barn ska gynnas, krävs därför en variation av naturliga och tillgängliga platser och lekmiljöer på skolgården. Eftersom utformningen av skolgården inte regleras i detaljplanen, är det viktigt att denna fråga följs upp i vid anläggande av gården.

Särskolan föreslås i detaljplanen placeras i planområdets östra del. Placeringen har valts utifrån möjligheterna att ordna en avskild skolgård samt angöring för färdtjänst. Placeringen innebär att särskolan som behöver en egen inhägnad gård kan ha det utan att övriga delar av skolgården skärs av och delas upp. Läget innebär även en lugnare miljö, delvis avskilt från den övriga skolverksamheten. På så sätt bedöms förutsättningarna bli så bra som möjligt för alla barn. Att särskolans gård placeras vid skogsdungen medför att ytan, på grund av markens nivåskillnad, delas upp i två nivåer. Båda delarna kommer dock göras tillgängliga genom en ramp mellan dem. Men detta innebär att det kan bli svårt att inrymma en fotbollsplan eller liknande. Särskolans gård uppfyller i utformningsförslaget för skolgården inte Boverkets rekommendation om en minsta total storlek på 3000 kvm. En gård för enbart särskolan med denna storlek är inte möjlig att skapa inom planområdet utan att det skulle innebära att skolgården kraftigt begränsas och blir för liten för övriga barn på skolan. Särskolans gård är dock lite större än rekommenderad storlek per barn och då möjlighet finns att även använda övriga delar av skolgården, bedöms gårdens storlek ändå vara godtagbar. Detaljplanen reglerar inte exakt avgränsning av särskolans gård. Frågan måste beaktas vid bygglov och anläggande av skolgården.

Genom att en busshållplats placeras i anslutning till skolan kommer kollektivtrafiken göras mer tillgänglig för barn. Samtliga lokaler ska vara tillgänglighetsanpassade, vilket säkerställs i bygglovet. Att alla barn, både flickor och pojkar, ges tillgång till idrottshallen behöver också beaktas. Detta är inte en fråga som kan hanteras i detaljplanen. Se vidare under rubrik *Rätt till vila, lek, kultur och fritid, artikel 31*.

Barn som bor i planområdets närhet kan komma att påverkas av störningar till följd av detaljplanens genomförande. Störningarna som främst väntas utgöras av buller och eventuella stängsel/inhägnader, kommer främst att förekomma under byggtiden. Men även störningar från själva skolverksamheten kan förekomma. Bullerstörningar väntas dock inte förekomma på helger och under kvällstid, varken under byggskedet eller då skolverksamhet pågår.

Barnets bästa (art. 3)

Utemiljö

Enligt PBL ska det på en tomt som ska bebyggas med byggnadsverk som innehåller en eller flera bostäder eller lokaler för fritidshem, förskola, skola eller annan jämförlig verksamhet, eller i närheten av den finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse. Om det inte finns tillräckliga utrymmen för att ordna både friyta och parkering, ska man i första hand ordna friyta (8 kap. 9 § andra stycket PBL). Boverket är ansvarig förvaltningsmyndighet för plan- och bygglagen och har tagit fram allmänna råd som innehåller generella rekommendationer om tillämpningen av kraven på friyta enligt PBL. De allmänna råden anger hur någon lämpligen kan eller bör handla för att uppfylla föreskrifterna. Om rekommendationerna inte följs på det sätt som anges i de allmänna råden, ska det kunna visas att de bindande reglerna ändå uppfylls.

Barn har stort behov av fysisk aktivitet. Förutom att minska risken för övervikt har fysisk aktivitet även positiva effekter på kondition och styrka, immunförsvar, sömn, koncentrationsförmåga, motorik och benstomme (Folkhälsomyndigheten). Enligt Boverkets allmänna råd bör vid placering och anordnande av friytor för lek och utevistelse vid skolor särskilt beaktas friytans storlek, utformning, tillgänglighet, säkerhet och förutsättningarna att bedriva ändamålsenlig verksamhet. Med ändamålsenlig verksamhet avses att friytan kan användas till lek, rekreation samt fysisk och pedagogisk aktivitet för den verksamhet som friytan är avsedd för. Friytan bör vara så rymlig att det utan svårighet eller risk för omfattande slitage går att ordna varierande terräng- och vegetationsförhållanden och den bör kännetecknas av goda sol- och skuggförhållanden, god luftkvalitet samt god ljudkvalitet. Friytan bör placeras i direkt anslutning till byggnad som innehåller lokaler för skola och eleverna bör självständigt kunna ta sig mellan byggnaden och friytan. (Boverket)

Ett rimligt mått utifrån antalet barn, enligt Boverket, är 30 m² friyta per barn i skolan. Boverket hänvisar även till forskning som visar att den totala storleken på friytan helst bör överstiga 3 000 m², då en barngrupp på en gård som är mindre, oavsett antal barn, kan få svårt att utveckla lek och socialt samspel på ett sätt som tillgodoser deras behov. Forskning visar även att barn som har tillgång till rymliga, naturliga och varierade utemiljöer får förbättrad koncentrationsförmåga och nattsömn, rör sig mer och kan vara ute större del av dagen utan att utsättas för alltför mycket solljus. Solljuset behövs för att bilda D-vitamin, men barns hud är känslig och behöver skyddas mot för mycket ultraviolett strålning. Barn som utsätts för alltför mycket solljus har ökad risk att drabbas av hudcancer i vuxen ålder. En indikator för en "solsäker" miljö är himmelsvyn. Om mer än halva himlen rakt ovanför barnens favoritställen täcks av grönska är den ultravioletta strålningen lagom (Boverket).

Forskning visar också att barn i sin lek söker spänning och att barnen på så sätt lär sig att behärska sin omgivning. Barn söker möjligheter att få: utforska höga höjder (klättra, hoppa, balansera, hänga), uppleva hög fart (springa, gunga, kana, cykla, skejta), testa farliga verktyg (tälja, hugga, såga), utforska farliga element (klätterväggar, eld, is, vatten), kämpa (brottas, fäktas med pinnar, fajtas), försvinna (utforska på egen hand) (Sandseter 2007). En naturlig och rymlig utemiljö är av betydelse även ur jämlikhetssynpunkt. I naturen blir leken mer fri och öppen och fler barn, både pojkar och flickor, i olika åldrar ges möjlighet att delta på sina villkor (Mårtensson 2012).

Forskningens slutsatser kring barns utemiljö speglar i flera avseenden vad eleverna på Ekebyhovsskolan anser om sin skolgård. Eleverna pekar ut skogen som en uppskattad plats och gungor, klätterställning samt fotbollsplaner där barnen ges möjlighet att klättra och springa är också populära. Eleverna beskriver hur det med för liten yta på fotbollsplanen lätt blir konflikter mellan barnen. Läs mer om barnens synpunkter under rubrik *Rätt till delaktighet (art. 12)*.

På en skolgård bör den ekvivalenta bullernivån 50 dBA, räknat som årsmedeldygn, inte överskridas på de delar av gården som är avsedda för lek, vila och pedagogisk verksamhet. Vidare bör den maximala nivån 70 dBA inte överskridas på dessa ytor. En målsättning kan vara att övriga vistelseytor inom skolgården har högst 55 dBA som ekvivalent nivå samt

att den maximala nivån 70 dBA överskrids maximalt 5 ggr per genomsnittlig maxtimme under den tid som skolgården nyttjas. (Naturvårdsverket)

Skolvägar

Ökad bilism under de senare decennierna har lett till att barns rörelsefrihet har minskat. Barn i 7-9 årsåldern tog sig i mindre utsträckning själva till platser som skolan, fritidsverksamheten eller lekplatsen i början på 2000-talet, än 20 år tidigare. Barnens rörelsefrihet beror på föräldrarnas uppfattning om den fara barnen kan utsättas för. (Trafikverket)
Enligt de transportpolitiska målen (2008/09:93) ska barn och ungdomars rörelsefrihet ges särskild uppmärksamhet vid utformning av transportsystemet. Trafikmiljön ska uppfattas som säker och trygg av såväl barn och ungdomar som vuxna, och barn bör i större utsträckning kunna förflytta sig på egen hand.

En enkät skickades hösten 2019 ut till alla vårdnadshavare till elever på Ekebyhovsskolan, i syfte att få kunskap om barnens färd sätt till och från skolan och därigenom vilka trafiksäkerhetshöjande åtgärder det finns behov av. Av de vårdnadshavare som svarade på enkäten uppger de flesta (7 av 10) att deras barn tar sig till och från Ekebyhovsskolan på samma sätt. De vanligaste färd sätten är att skjutas i bil och att cykla men skolskjuts eller promenad är också ganska vanligt. För barnen som tar sig hem på annat sätt än de tar sig till skolan är det som regel skjuts i bil som gäller. Att barnen skjutas i bil sker oftast om barnen är små, av praktiska skäl – skolan ligger på väg till eller från jobbet, eller på grund av långt avstånd mellan skolan och hemmet.

När det kommer till vårdnadshavarnas syn på tryggheten längs barnens skolvägar, visar enkätsvaren att 4 av 5 vårdnadshavarna känner sig trygga med hur barnen tar sig till/från skolan. Otryggheten är större bland vårdnadshavare till de barn som åker buss eller cyklar till och från skolan. För att öka tryggheten föreslår föräldrarna främst förbättrad belysning och trafiksäkra gång- och cykelvägar samt mer barnvänliga trafikregler längs dessa. På frågan om en flytt av Ekebyhovsskolan kommer att påverka barnens färd sätt till och från skolan svarar en femtedel av vårdnadshavarna att det kommer att ha en påverkan. Det är i förhållandevis högre grad de elever som går, åker bil eller skolskjuts till och från skolan idag som, enligt vårdnadshavarna, kommer att påverkas av en flytt. För de vars färd sätt kommer att ändras till följd av att skolan flyttas, är de bästa alternativa färd sätten att åka bil eller cykla.

Att trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter ska prioriteras i anslutning till skolor och idrottsanläggningar uttrycks i flera kommunala mål och dokument. I kommunens översiktsplan står att det vid skolor, förskolor och idrottsanläggningar är särskilt angeläget att trafikmiljöer utformas så att god trafiksäkerhet och en attraktiv miljö för oskyddade trafikanter erhålls och i Ekeröalliansens politiska plattform finns mål om att kommunen ska verka för *”Tryggare gång- och cykelvägar i allmänhet och till/från skolorna i synnerhet”* samt att *”Främja ökad fysisk aktivitet och rörelse i alla årskurser”*.

Barns bästa i planförslaget

Vad som är bäst för barn har varit vägledande vid utformning av planförslaget. Vid val av placering av skolbyggnad och idrottshall har möjligheten att skapa en sammanhängande, kvalitativ och hälsosam skolgårdsmiljö varit avgörande faktorer. Att skapa förutsättningar för en säker trafikmiljö kring skolan har varit en viktig fråga under planarbetet och möjliggörs bland annat genom att Björkuddsvägen på sträckan inom planområdet planläggs som park och att parkering lokaliserar avskilt från ytor där barn kommer att vistas.

Då höga kultur- och naturvärden finns inom planområdet har stor hänsyn även tagits till dessa värden vid utformning av detaljplanen. I de flesta avseenden har anpassningar av planförslaget i syfte att värna natur- och kulturvärden även varit positiva utifrån ett barnperspektiv, men i enstaka fall har dessa värden varit motstridiga. Det gäller framför allt skogsdungen med arboretum. Ur ett barnperspektiv hade det varit positivt att ännu mer av dungen hade kunnat bevaras som skolgård, men då detta skulle innebära att påverkan på landskapsbilden i Ekebyhovsdalen skulle bli för stor i och med att byggnaden skulle behöva flyttas längre ut i det öppna landskapet, bedöms detta inte vara möjligt. En skolgård som motsvarar Boverkets rekommendationer om placering och utformning av friyta och därmed vad som kan anses vara enligt barns bästa bedöms ändå kunna skapas på platsen.

Storleken på friytan motsvarar Boverkets rekommendationer om vad som kan anses vara tillräcklig friyta, både vad gäller totalstorlek och antal kvm per barn. Skogsdungen i östra delen av området möjliggör naturliga lekmiljöer och träden ger naturlig skugga, vilket i detaljplanen säkerställs med bestämmelser om trädfällningsförbud och bevarande av naturmark. För att goda sol- och skuggförhållanden ska finnas i de öppna delarna av planområdet, behöver träd, soltak eller andra åtgärder som ger skugga tillkomma. Detta måste säkerställas vid utformning av skolgården. Att gården utformas med stor variation av platser och lekmiljöer för olika aktiviteter och barn i olika åldrar är av stor betydelse för barns bästa, men då detta till stor del inte kan regleras i detaljplanen måste det tillgodoses vid utformningen av skolgården.

Sammantaget bedöms detaljplanen ta hänsyn till barns bästa genom att möjliggöra för en ny skola och en ny idrottshall, skapa förutsättningar för en rymlig och delvis naturlig skolgård skyddad från buller, samt skapa förutsättningar för en trygg och säker trafikmiljö i anslutning till skolan. För att det slutliga resultatet som barn kommer att uppleva ska motsvara det som är bäst för barn, måste hänsyn till barns bästa tas även i bygglov- och genomförandeskedena såväl som vid drift och underhåll.

Rätt till goda förutsättningar för en optimal utveckling (art. 6)

Planen möjliggör att en ny skola kan tillkomma och därmed kan en del av behovet av skolplatser i Ekerö tätort tillgodoses. Genom en trafiksäker miljö kring skolan skapas förutsättningar för eleverna att själva kunna ta sig till och från skolan vilket ger barnen större rörelsefrihet. Att en ny idrottshall tillkommer är också positivt för barns utveckling, då det innebär möjligheter för fler barn att delta i fritidsaktiviteter. Detaljplanens utformning bedöms även medföra goda förutsättningar för en hälsosam utemiljö. Rymliga, naturliga och varierade utemiljöer är av stor betydelse för barns utveckling och ger förutsättningar för ökad fysisk aktivitet och därmed förbättrad hälsa. Detaljplanen bedöms därav ge goda förutsättningar för barns optimala utveckling.

Rätt till delaktighet (art. 12)

Under samråd av detaljplanen ställdes planhandlingarna ut i Ekebyhovsskolans bibliotek och fanns då tillgängliga för skolans elever. Motsvarande utställning kommer att genomföras vid granskning av detaljplanen.

För att få en bild av hur barn vill ha sin skolgård har eleverna på Ekebyhovsskolan fått lämna sina synpunkter kring hur de upplever skolgården idag och hur de skulle vilja att skolgården var. Synpunkterna utgår ifrån deras befintliga skolgård eftersom det kan vara svårt att föreställa sig och ha synpunkter på en skolgård som ännu inte finns. Många av eleverna kommer att hinna sluta på Ekebyhovsskolan innan en flytt till den nya platsen kan bli aktuell, men deras synpunkter är ändå värdefulla och kan förhoppningsvis representera generella synpunkter hos andra barn i samma åldrar.

Barnen fick på en karta över skolgården markera platser de tycker om att vara på och platser de inte tycker om att vara på, samt motivera varför dessa platser är bra respektive dåliga. De ombads även att tala om vad de brukar göra på rasterna och vad de skulle vilja göra på rasterna. Skolans personal har sedan hjälpt till att sammanställa synpunkterna till ett material per klass. Nedan följer en sammanfattning av de vanligast förekommande synpunkterna.

Skogen är populär, framför allt bland de yngre barnen. Där går det enligt barnen bland annat att leka, bygga koja, klättra i träd, gömma sig, röra sig fritt och utforska. De äldre barnen uppskattar att det är mysigt, lugnt och går att hitta på saker där. Gräsplanen är omtyckt av barn i alla åldrar eftersom det går att spela fotboll där. Även läktaren där det går att umgås med kompisar uppskattas. Men gräsplanen utpekades även av flera som en sämre plats. Argumenten till det är bland annat att det inte är en rolig plats för de som inte gillar fotboll, att den är för liten och att det ofta blir bråk där och att killarna "kör för hårt" och tjejerna inte kan eller får vara med. Bland de yngre barnen är snurrungan och klätterställningen också uppskattade. Flera av de äldre barnen pekar som positiva platser ut platser som de anser som

lugna, t ex bredvid matsalen, vid trappan och i skogen. Där menar de att de kan hänga och prata. Även snurrungan och kingplanen anses som positiva platser av de äldre barnen.

Parkeringen är enligt de mindre barnen en dålig plats eftersom det är läskigt med bilar som de upplever ska köra på dem. Även flera av de äldre barnen anser att parkeringen och andra platser nära bilar är negativa. De asfalterade ytorna närmast byggnaderna anses av flera klasser som sämre platser. Vanligt förekommande argument är att det inte finns något att göra där och att det är högljutt. Vid "slussen" och matsalen tycker en del av de yngre barnen att de får höra fula ord och dumma kommentarer från de äldre barnen.

Eleverna i grundsärskolan tycker att hela deras gård är bra, men att det är väldigt ojämnt framför paviljongen. Det som flest klasser i grundsärskolan angett att de vill ha på sin gård är en cykelbana och gungor.

Ekebyhovsskolans skolgård; 1-skogen, 2-konstgräsplanen, 3-parkeringen, 4-slussen, 5-grundsärskolans gård.

Personalen på Ekebyhovsskolan delar många av elevernas synpunkter kring vilka platser som anses vara positiva. De menar bland annat att i skogen sker mycket egen lek och det finns möjlighet för barnen att klättra, bygga, etc. Även konstgräsplanen med läktare är en positiv plats enligt personalen, men de påpekar att den är för liten. Bland de negativa synpunkterna om skolgården finns att det är trångt, saknas mötesplatser och att det är svårt att ha överblick över hela gården eftersom den är så utspridd.

Elevernas och personalens synpunkter visar att den skogsmiljö som finns vid arboretum är viktig att bevara som en lek miljö men också som en plats där barnen kan dra sig undan och ta det lugnt. Detaljplanen tar hänsyn till flera av barnens synpunkter genom att förbjuda trädfällning i skogsdungen, placera skolgården bort från trafikerade vägar och parkeringsplatser samt att reglera att delar av marken inte får hårdgöras. En mer detaljerad utformning av skolgården och val av lekutrustning regleras dock inte i detaljplanen. Det är därför av stor vikt att barnens synpunkter tas till vara vid projektering och anläggande av skolgården. Barnen bör göras delaktiga även i denna process och återkoppling till barnen bör ske. Utformningen av exempelvis fotbollsplan bör ske på ett sådant sätt att konflikter kan undvikas och att även flickor känner sig välkomna. T ex kan fotbollsplanen utformas som en öppen gräsyta, vilket kan öppna upp för

annan lek än just fotboll. Lugna platser där barn kan dra sig undan och platser där eleverna kan sitta och prata är också viktiga att tillskapa.

Andra rättigheter som berörs av detta beslut:	
X	Rätt till bästa uppnåeliga hälsa, likvärdig tillgång till hälso- och sjukvård (artikel 23, 24 och 39)
X	Rätt till en trygg och säker uppväxt, skydd mot alla former av våld och övergrepp (art. 19, 32-40)
X	Rätt till utbildning (artikel 28 och 29)
	Rätt till social trygghet och skälig levnadsstandard (artikel 26 och 27)
X	Rätt till vila, lek, kultur och fritid (artikel 31)
	Rätt till information och demokratiska rättigheter (artikel 12, 13, 14, 15, 16 och 17)
	Rättigheter som rör föräldraskap och omhändertagande (artikel 5, 9, 18, 20, 21 och 25)
X	Rättigheter kopplade till fungerande samhällsservice och samhällsplanering (artikel 12, 24, 26, 31 m.fl.)
	Rättigheter för barn från minoritetsgrupper, barn på flykt samt barn i asylprocessen (artikel 7, 8, 9, 10, 20, 22 och 30)
Beskriv hur de rättigheter som berör beslutet har beaktats:	

Rätt till bästa uppnåeliga hälsa, artikel 23 och 24

Skolbyggnaden kommer genom sin placering mot Bryggavägen skydda skolgården innanför mot buller från trafiken och intilliggande verksamheter. För att en god ljudmiljö ska säkerställas även om en mindre byggnad uppförs än den som föreslås i planhandlingarna, regleras att tillräckliga bullerskyddande åtgärder ska vidtas så att Naturvårdsverkets riktvärden klaras. På en mindre del av skolgården, mellan idrottshallen och skolbyggnaden, överskrider bullernivåerna riktvärdena för skolgårdar. Då höga bullerskydd inte bedöms lämpligt på platsen av hänsyn till värdefulla siktlinjer mot Ekebyhovsdalen och bullernivåerna är strax över riktvärdet, föreslås denna yta istället användas till aktiviteter och funktioner som är mindre bullerkänsliga.

Utifrån den riskbedömning som gjorts avseende markföroreningar, bedöms det i planskedet inte finnas anledning till några särskilda krav på skydds- eller saneringsåtgärder. Stora delar av de ytor där föroreningar påträffats kommer dessutom att bebyggas och hårdgöras, vilket innebär minskad risk att barn kommer i kontakt med föroreningarna. Detaljplanen bedöms därav inte medföra någon påverkan för barns rätt till bästa uppnåeliga hälsa avseende förorenad mark. Om det under senare skede uppstår misstankar om ytterligare föroreningar ska en ny riskbedömning göras i samråd med miljöenheten.

Detaljplanen skapar i planområdets östra del förutsättningar för goda solljus- och skuggförhållanden genom att reglera att befintliga större träd inte får fällas. I övriga delar av planområdet krävs åtgärder i form av nyplantering av träd eller installationer som medför skugga på de platser där barnen vistas längre stunder. Detta ska tillgodoses vid utformning av skolgården.

Med hänsyn till avståndet från skolområdet till såväl stall som reningsverk, bedöms detaljplanen inte medföra några konsekvenser för barns hälsa i dessa avseenden. Trots att individrisken bedöms vara acceptabel avseende olyckor i samband med transporter av farligt gods, ska de åtgärder som föreslås i utredningen vidtas. Därav regleras i detaljplanen att friskluftsintag ska placeras bort från Bryggavägen, att minst en utgång ska finnas bort från Bryggavägen samt att ytorna närmast Bryggavägen ska användas för parkering, plantering eller liknande.

Några ohälsosamma nivåer av luftföroreningar från trafiken bedöms inte finnas på platsen och den spridningsberäkning som gjorts för flispannan i närvärmeanläggningen visar att halterna PM10 och NO2 med marginal understiger miljö kvalitetsnormer för luft. Någon risk för påverkan på barns hälsa till följd av förorenad luft bedöms därav inte bli en konsekvens av detaljplanen.

Vad gäller möjligheterna till fysisk aktivitet, se vidare under rubrik *Rätt till vila, lek, kultur och fritid, artikel 31.*

Rätt till en trygg och säker uppväxt, skydd mot alla former av våld och övergrepp (art. 19, 32-40)

Enligt Brottsförebyggande rådet (Brå) sker en stor del av de brott som ungdomar utsätts för i skolmiljön. Även om det till stor del är många andra faktorer som påverkar om barn begår eller utsätts för brott, så har utformningen av den fysiska miljön också betydelse. Inom- och utomhusmiljöerna i skolan bör därför utformas på ett sådant sätt att mobbing och andra typer av brott kan förebyggas. Frågan ska beaktas vid utformning av skollokaler och anläggande av skolgård.

Rätt till utbildning, artikel 28 och 29

Det finns behov av ytterligare skolplatser i Ekerö tätort. Detaljplanen möjliggör att en ny skola för upp till 900 elever kan tillkomma centralt i Ekerö tätort.

Det är förhållandevis få barn som idag bor i skolans direkta närhet eftersom skolan till stor del omges av skog, jordbruksmark och industrimark. Men skolans placering innebär ändå ett relativt bra läge för barn boende på Gällstaö och i Gustavalund och i och med att ett stort antal bostäder på sikt tillkommer i Brygga- och Tappsundsområdet, kommer skolan ligga i närområdet för många barn. Detaljplanen medför att barn i dessa områden även får närhet till fritidsaktiviteter i och med den nya idrottshallen. Trygga och säkra skolvägar till och från dessa områden så väl som mot Väsby och Träkvista behöver säkerställas.

Rätt till vila, lek, kultur och fritid, artikel 31

Detaljplanen möjliggör en friyta på ca 30 kvm/barn. Byggnadens placering innebär att en sammanhängande friyta kan skapas och att friytan inte ska kunna tas i anspråk för andra ändamål regleras genom bestämmelser om att byggnader inte får uppföras och att parkering inte får anordnas. Byggnadens placering innebär även att skolgården får en bra ljudmiljö genom att byggnaden fungerar som bullerskydd mot Bryggavägen. Det är av stor vikt att skolgården utformas med en variation av platser för vila och lekmiljöer och med en stor naturlighet med träd, buskar och naturlig terräng (stenar etc.). Men det ska även finnas tillgänglighetsanpassade miljöer. På så sätt skapas förutsättningar för att gården ska erbjuda lek, vila och fysisk aktivitet för alla barn, oavsett ålder, kön, intressen och behov. Vid arboretumet i planområdets östra del ska så stora delar av som möjligt av skogsdungen bevaras och kunna erbjuda en naturlig lekmiljö. Den östra delen av skogsdungen har dock lämnats utanför detaljplanen av hänsyn till barns säkerhet, då det förekommer vissa mycket branta partier. Övriga delar av ytorna som ska utgöra skolgård består idag av öppen jordbruksmark. Av hänsyn till kulturmiljö och landskapsbild ska dessa ytor hållas öppna och installationer ska anpassas till den naturliga topografin, men inslag av exempelvis träd, större stenar och buskar bör tillskapas på ett sådant sätt att de erbjuder skugga och möjlighet till lek, utan att innebära en negativ påverkan på kulturmiljön. Utformningen kan inte regleras i detaljplan, utan denna fråga måste beaktas vid bygglov och projektering av skolgården. Under kvällar och helger då skolverksamhet inte bedrivs, kan skolgården användas för lek av samtliga barn i kommunen.

Omgivande natur med bokskogen i väster och Jungfrusundsåsen i söder ger goda förutsättningar för utevistelse i skolundervisningen. Att skolan kommer att utgöra en del av kulturlandskapet i Ekebyhovsdalen med tydliga spår från 1600-talets herrgårdsmiljö och odlingar, möjliggör för barn att lära sig om och känna sig delaktiga i områdets historia och kulturmiljö.

Detaljplanen medför även att en idrottshall tillkommer vilken utanför skoltid kan användas för fritids- och föreningsverksamhet. Det finns i kommunen behov av ytterligare idrottshallar och att en ny tillkommer innebär att fler barn får möjlighet att delta i idrotts- och fritidsaktiviteter. Kommunen har ett ansvar att se till att fritidsaktiviteter som exempelvis dans, där en stor del av utövarna är flickor, ges samma tillgång till lokaler som de mer pojkdominerade aktiviteterna. Vem som ska nyttja lokalerna kan inte regleras i detaljplanen, utan hanteras i senare skede. Tillgängligheten till idrottshallen bedöms vara god de dess placering innebär närhet till både busshållplats och parkering. Att hallen görs tillgänglig invändigt ska säkerställas i bygglovet.

Övrigt / Slutsatser / Rekommendationer

De avvägningar som gjorts mellan barns bästa och andra intressen har i planarbetet varit förhållandevis få då utformning enligt barns bästa ofta inneburit synergieffekter för andra intressen och vice versa. T ex. har hänsynstagande till de höga kultur- och naturvärden som finns i området i flera avseenden även varit positivt ur ett barnperspektiv och den föreslagna utformningen på Bryggavägen som innebär att barns trygghet och säkerhet prioriteras framför biltrafikens framkomlighet, innebär samtidigt förbättrad trafiksäkerhet för alla oskyddade trafikanter.

För att det slutliga beslutet om att anta detaljplanen ska vara förenligt med barns bästa samt övriga artiklar i barnkonventionen behöver ett barnperspektiv finnas med under hela planprocessen. En barnkonsekvensanalys förlorar sitt syfte om den inte leder till några åtgärder eller får någon påverkan på resultatet, dvs i detta fall detaljplanens utformning och innehåll. De förutsättningar som skapas i detaljplanen bedöms ta tillvara barns bästa. Detaljplanen har i stor utsträckning utformats utifrån vad som bedöms vara en hälsosam och kvalitativ skolmiljö. Men eftersom många av de frågor som har stor betydelse för hur barn kommer att uppleva och påverkas av skolmiljön inte kan säkerställas i detaljplanen, är det avgörande för barns bästa att dessa frågor finns med och beaktas även i efterkommande skeden. Detta gäller i stor utsträckning skolgårdens utformning och innehåll samt byggnadernas funktion och utformning, men även trygghet och tillgänglighet längs skolvägar utanför planområdet. Barnens synpunkter behöver inhämtas och beaktas även i dessa skeden och återkoppling bör ske till barnen.

Referenser

Boverket: www.boverket.se

Boverket och Movium: *Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö*

Ekerö kommun: *Översiktsplan för Ekerö kommun; till år 2030 med sikte på år 2050*

Folkhälsomyndigheten: www.folkhälsomyndigheten.se

Mårtensson, F. 2012. *Hälsofrämjande äventyr med naturen som distraktion*, *Socialmedicinsk tidskrift* 3/2012, s.224-231

Naturvårdsverket: www.naturvårdsverket.se

Sandseter, E.B.H. 2007. *Categorizing risky play - How can we identify risk-taking in children's play?* *European Early Childhood Education Research Journal* 15. s.237-252

Trafikverket: www.trafikverket.se

Mål för framtidens resor och transporter, Prop. 2008/09:93

Gemensam politisk plattform för perioden 2019-2022, Ekeröalliansen

